
NYITOTT MONDATOK (SZÓBELI) ELŐKÉSZÍTÉSE

---

11. modul

KÉSZÍTETTE: BÓTA MÁRIA–KŐKÚTI ÁGNES

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A tudatos megfigyelőképesség folyamatos fejlesztése, pontosabbá tévése. Tulajdonságok, mennyiségi viszonyok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának megítélése.
Időkeret	2×fél óra
Ajánlott korosztály	6–7 évesek, 1. osztály 7. hét
Modulkapcsolódási pontok	Tágabb környezetben NAT szerint: magyar nyelv, környezeti nevelés, tanulás Kompetenciaterület szerint: magyar és környezeti Szűkebb környezetben: saját programcsomagunkon belül: a. 2., 3., 4., 5. és 10. modul. Ajánlott megelőző tevékenységek: nagyobb, kisebb, ugyanakkora, több, kevesebb, mennyiségi tulajdonságok megfigyelése, a <, >, = jelek használata.
A képességfejlesztés fókuszai	A megfigyelés fejlesztése az érzékszervek tudatos működtetésével. A megfigyelt tulajdonságok, viszonyok kifejezése tevékenységgel, szóval. Mennyiségek összehasonlítása, összemérése. Döntés képességének alapozása. Logikai gondolkodás alapozása.

AJÁNLÁS

A nyitott mondatok előkészítésekor feltétlenül erősíteniünk kell a gyerekek azon képességét, hogy egy állításról minél biztosabban el tudják dönteni, hogy igaz vagy hamis. Folyamatosan végeztessünk velük e célt szolgáló feladatokat!
Mivel a nyitott mondatok nagy részénél több „jó” elem is lehet, ösztönözzük a tanulókat újabb lehetőségek keresésére!

TÁMOGATÓRENDSZER

C. Neményi Eszter–Sz. Oravecz Márta: *Útjelző az 1. osztályos matematika tanításához*

ÉRTÉKELÉS

A modulban **folyamatos megfigyeléssel** követjük:

- a megfigyelés tudatosodását, irányíthatóságát,
- az észlelés pontosságát,
- a megfigyelt viszony kifejezésének képességét szóban és jellel,
- az eljáráskövetés pontosságát,
- az együttműködés és a kommunikáció képességének alakulását.

MODULVÁZLAT

Időterv: 1. óra: kb. I. és II. 1–5.
2. óra: kb. II. 6–8.

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag- tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése						
	Állítások igazságának megítélése: „Repül a, repül a...” játék	tudatos megfigyelés, ritmusérzék, döntés	minden gyerek	frontális	játék	
II. Az új tartalom feldolgozása						
	1. Állítások igazságának megítélése: „Úszik a, úszik a...” játék Tárgyak szétválogatása a szerint, hogy igazzá vagy hamissá teszik-e az állítást	tudatos megfigyelés, döntés, indukció	minden gyerek	frontális	játék	10–12 kisebb tárgy: pl. parafadugó, műanyag-ku- pak, papírhajó, fakéreg, falevél, habszivacs- darab, kréta, ka- vics, gesztenye, fémgolyó
	2. Igaz, téves állítások felismerése, alkotása	tudatos megfigyelés, döntés	minden gyerek	frontális	játék	

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	3. Állítások igazságtartalmának eldöntése Valós helyzetekhez kapcsolódó nyitott mondatok igazzá tétele Összehasonlítások Kapcsolatok kifejezése rámutatással	tudatos megfigyelés, összehasonlítás, döntés	minden gyerek	frontális	játék	
	4. Nyitott mondatok alkotása színes rudakról A hosszabb, rövidebb, ugyanolyan hosszú relációk gyakorlása	tudatos megfigyelés, összehasonlítás, döntés	minden gyerek	frontálisan szervezett, egyéni	tevékenykedtetés	színes rudak (t/3.)
	5. Nyitott mondat megoldása kirakással A több, kevesebb relációk gyakorlása	tudatos megfigyelés, összehasonlítás, döntés	minden gyerek	frontálisan szervezett, egyéni	tevékenykedtetés bemutatás, közlés	kis zsák, színes rudak
	6. Nyitott mondatok kiegészítése rajzzal feladatlapon	tudatos megfigyelés, összehasonlítás, mennyiségfogalom, absztrahálás	minden gyerek	frontálisan szervezett, egyéni	tevékenykedtetés	feladatlap
	7. Mennyiségi relációkkal kapcsolatos állítások igazságtartalmának vizsgálata Igazzá tételük	tudatos megfigyelés, mennyiségfogalom, összehasonlítás, absztrahálás	minden gyerek	frontálisan irányított egyéni	tevékenykedtetés, megbeszélés	korongok, pálcikák
	8. Nyitott mondatok alkotása, igazzá tétele, kétféle nyitott mondatok	tudatos megfigyelés, mennyiségfogalom, összehasonlítás	minden gyerek	páros	tevékenykedtetés	„nyitott mondat” lapok (1. melléklet), babszemek

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Állítások igazságának megítélése: „Repül a, repül a...” játék A tanító elmagyarázza a játék szabályát.</p> <p>Ha már értik a játékot, gyakran váltsák a játékvezetőt!</p>	<p>A gyerekek a mérőt ütik a két mutatóujjukkal a padon, miközben a következő mondatokat mondják:</p> <p><i>„Dolgozzatok legények, Holnap lesz a vásár, Kifizetlek benneteket, Ha eljön a császár. Repül a ... repül a...”</i></p> <p>Itt felgyorsítják a dobolást. Ha a tanító (játékvezető) olyan dolgot mond, ami tud repülni, magasra emelik a két karjukat, ha olyat, ami nem tud, tovább dobolnak.</p>

II. Az új tartalom feldolgozása	
Tanító tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>1. Állítások igazságának megítélése „Úszik a, úszik a...” játék Tárgyak szétválogatása aszerint, hogy igazzá vagy hamissá teszik-e az állítást</p> <p>A tanító változtat a szabályon. Most azt kell eldönteni, hogy a mondott és fel is mutatott tárgy úszik-e a vízben. (A mondóka is elhagyható.)</p> <p>Ellenőrizteti az állításokat. A szétválogatás után el is mondatja a gyerekekkel az igaz, majd a hamis állításokat. Pl. „A papírhajó úszik. Igaz. A gesztenye úszik. Hamis.”</p>	<p>A játék után egy lavór vízbe teszik a tárgyakat, és közösen ellenőrzik, jól döntöttek-e, majd szétválogatják a tárgyakat, melyik úszik, melyik nem.</p>
<p>2. Igaz, téves állítások felismerése, alkotása A tanító kihív egy gyereket. Állításokat mond róla, a gyerekek döntenek el, hogy igaz vagy hamis. A gyerekek egymás állításairól döntenek. Először igaz állításokat mondat róla. Majd csak hamis állításokat kér.</p>	<p>Tapssal jelzik, ha igaz, koppantással, ha téves az állítás.</p>

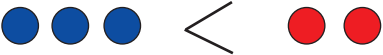
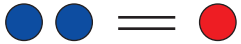
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>3. Állítások igazságtartalmának eldöntése Valós helyzetekhez kapcsolódó nyitott mondatok igazsá tétele Összehasonlítások Kapcsolatok kifejezése rámutatással A tanító kihív 2 gyereket, X-et és Y-t. „Döntsétek el, igazat mondok-e róluk!” X magasabb, mint Y. Y magasabb, mint X. X alacsonyabb, mint Y. X-nek rövidebb a haja, mint Y-nak. Y-nak hosszabb a haja, mint X-nek.” Stb. (Fontos, hogy a relációk megfordítása is elhangozzék.)</p> <p>A tanító kihív 3, jól láthatóan eltérő magasságú gyereket. „Figyeljétek meg az itt álló gyerekeket, és fejezzétek be a mondatomat úgy, hogy igaz legyen!”</p> <p>(A középső nevét mondja) magasabb, mint _ _ _ (A legalacsonyabb nevét mondja) alacsonyabb, mint ...</p> <p>„Most a magasabb gyerek mutasson rá az alacsonyabbra!” (Feltétlenül meg kell beszélni, mi a teendő, ha több alacsonyabb is van. Ilyenkor a legmagasabb gyerek mindkét kezével mutasson egy-egy alacsonyabb társára!)</p> <p>Játsszák el a feladatot megfordítva is: „Mindenki arra mutasson rá, aki magasabb nála!” Több csoportot is hívjon ki a tanító!</p>	<p>Kézjellel vagy szavakkal fejezik ki döntésüket.</p> <p>Kétféle befejezést is mondanak, megvitatják, melyik helyes. (Természetesen mindkettő.)</p>

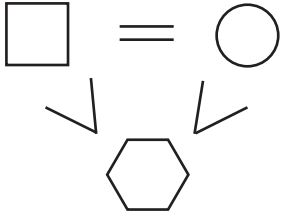
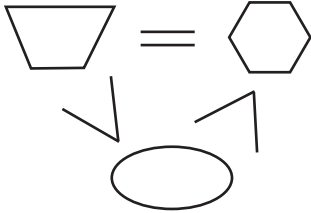

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>4. Nyitott mondatok alkotása színes rudakról A hosszabb, rövidebb, ugyanolyan hosszú relációk gyakorlása A tanító előkészíteti a színes rudakat. Lépcsőt épített a gyerekekkel. A tanító a rudak felmutatásával együtt mondja a nyitott mondatokat. Pl.: Felmutatja a pirosat: „A piros hosszabb, mint a...” Felmutatja a bordót: „A bordó rövidebb, mint a...” Nehezebb változat: „A világoskék és a rózsaszín együtt ugyanolyan hosszú, mint a...” „A fehér és a lila együtt hosszabb, mint a...” „Melyik az a rúd, amelyik hosszabb a rózsaszínnél, de rövidebb a pirosnál?”</p>	<p>A gyerekek előkészítik a színes rúdjaikat. A gyerekek jelre felmutatnak egy (esetleg több) megfelelő rúdat, és el is mondják a kiegészített mondatot. Pl.: „A piros hosszabb, mint a fehér.” (Van, akinek a döntéshez össze kell mérni a rudakat, és van, aki már összemérés nélkül is megoldja a feladatot. A gyorsabban haladók több megoldást is adhatnak, de ezt nem követeljük meg.)</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>5. Nyitott mondat megoldása kirakással A több, kevesebb relációk gyakorlása A tanító egy kis zsákot mutat fel. „Ebbe a zsákba 2-nél több fehér kockát kell beletenni. Rakjátok ki magatok elé, ki hányat tenne bele! Hogy ne felejtsetek el, a táblára is fölírom a feladatot, így:</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>A másik zsákban 5-nél kevesebb kocka lehet. Szerintetek mennyi? Ezt így írom fel:</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Az utolsó zsákba kerüljön 2-nél több, de 5-nél kevesebb kocka! Mennyit rakjunk bele?” Kétféleképpen is felrajzolja a táblára:</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p><i>Csak szóban készítjük elő a nyitott mondatokat. Lássák a gyerekek a felírást, de nem kell még magyarázni, sem így kérni tőlük!</i></p>	<p>A gyerekek fehér kockákkal rakják ki a megoldást. A gyorsabban haladók számkártyát is használhatnak a kockák mellett.</p>

2. óra

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>6. Nyitott mondatok kiegészítése rajzzal, feladatlapon A tanító feladatlapon ad a tanulóknak, melyet rajzzal kell kiegészíteni. A feladatlapon rajzzal megadott, hiányos egyenlőség, egyenlőtlenség, és kétfeltételes nyitott mondat szerepel. (lásd 1. melléklet). Tegyétek igazzá a nyitott mondatokat!</p>	<p>Önállóan dolgoznak a feladatlapon. A megoldott feladatlapon közösen ellenőrzik.</p>
<p>7. Mennyiségi relációkkal kapcsolatos állítások igazságtartalmának vizsgálata, igazzá tételük A tanító korongokból és pálcikákból a következő egyenlőtlenséget rakja ki az írásvetítőre</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>„Mit tudtok leolvasni a kirakásról?” Ha szükséges, rákérdez, igaz-e az állítás.</p> <p>„Változtassátok meg az előttek lévő kirakást úgy, hogy igaz legyen!” Összegyűjtik a lehetséges megoldásokat, és rögzítik a táblán. (Valahány kék korong elvétele, piros korong hozzáadása, a < jel > jellé alakítása.)</p> <p>Hasonló algoritmussal oldják meg a következő feladatot is.</p> <p style="text-align: center;"></p>	<p>A gyerekek is kirakják maguk elé a padra.</p> <p>Leolvassák az állítást. Pl. a 3 kék korong kevesebb, mint a 2 piros. Valószínűleg jelzik, hogy az állítás hamis.</p> <p>Hozzátevéssel, elvétellel vagy a jel megváltoztatásával javítanak a helyükön.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>8. Nyitott mondatok alkotása, igazgá tévése, kétfeltételes nyitott mondatok A tanító párokra bontja az osztályt. Minden pár kap egy lapot, melyen két keret között egy jel van. (1. melléklet)</p> <p>Az egyik gyerekeknek tetszőleges számú babszemet kell valamelyik keretbe helyezni, a párjának igazgá kell tennie a nyitott mondatot. Amelyik pár biztosan megoldja a feladatot, újabb lapot kap:</p> <p>A legjobban haladóknak adható a következő lap:</p> <p><i>(A feladat megoldhatatlan, ezt kell észrevenni a gyerekeknek.)</i></p> <p>A tanító a párokat folyamatosan ellenőrzik, teljesítményük szerint adja az új lapokat.</p>	<p>Többször végzik el a feladatot, a sorrendet mindig cserélik. A párok egymást ellenőrzik, leolvastatva a kirakott helyzetet.</p> <p>Itt is egy szabadon választott keretbe rak a pár egyik fele, és ezt teszi igazgá a másik fél.</p>